

STRATEGIJE RANOG I PREDŠKOLSKOG VASPITANJA I OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI 2016-2020

Uvodni rezime

Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja u Crnoj Gori 2016-2020 određuje ciljeve i pravce razvoja ove oblasti.

Vodeće načelo Strategije je da se za svu djecu, od rođenja do polaska u školu, obezbijedi zadovoljenje razvojnih potreba putem programskih i infrastrukturno adekvatnih usluga za koje će biti zaduženi kompetentni profesionalci i zaposleni, uz aktivno angažovanje zajednice i roditelja.

Ciljevi Strategije su:

- 1) Povećati obuhvat predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem sve djece, posebno uzrasta tri godine do polaska u školu, u skladu sa međunarodnim standardima;
- 2) Unaprijediti kvalitet usluga predškolskog vaspitanja i obrazovanja;
- 3) Uvesti inovativne, optimalne i održive modele finansiranja.

Razvijana je kroz participativni proces relevantnih subjekata javnog i civilnog sektora. Osnov ima u mapiranju politika i praksi u ovoj oblasti, odnosno analizi materijala koji uključuju zakonska i podzakonska dokumenta, nacionalne strategije, izvještaje i druge relevantne studije. Ciljevi, zadaci i aktivnosti postavljeni Strategijom zasnovani su na univerzalnim vrijednostima, naučno i praktično dokazanim načelima: jednakih mogućnosti, fleksibilnosti, prohodnosti, efektivnosti i održivosti.

Kada se govori o ovoj Strategiji ukazujemo da, sa aspekta indikatora uspjeha, nije raena u skladu sa važećom metodologijom za izradu strateških dokumenata Vlade Crne Gore, jer datira iz 2016. godine. Samim tim, ne sadrži zahtijevane indikatore u inka uz operativne ciljeve, pa stoga Izvještaj nije u potpunosti usklađen sa novim zahtjevima.

Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja je postigla maksimalnu ispunjenost njenih ciljeva. Zabilježen je značajan porast obuhvata djece, pa je u posljednjoj godini primjene strategije obuhvata djece bio 58,66%, da bi školske 2018/2019. godine bio 72,62%. Mreža predškolskih ustanova u Crnoj Gori je sastavljena je od 21 javne predškolske ustanove (JPU) i 30 privatnih predškolskih ustanova (PPU). Privatne predškolske ustanove postoje uglavnom u većim gradovima (Podgorica, Budva, Bar, Tivat, Herceg Novi, Kotor, Nikšić i Ulcinj). U školskoj godini 2019/2020 ukupno 23.080 djece (47% djevojčica i 53% dječaka) uzrasta od 0 do polaska u osnovno obrazovanje uključeno je u programe PVO, u 170 vaspitnih jedinica i 778 grupa. U školskoj 2015/2016, kada je počinjala da se primjenjuje Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja 2016-2020, ukupno je bilo uključeno 16.972 djece u 123 vaspitnih jedinica i 575 vaspitnih grupa (vidi tabelu 1 u prilogima). Na osnovu ovih podataka može se zaključiti da je u periodu primjene prethodne strategije došlo do značajnog povećanja brojeva djece (za oko 36%), kao i do povećanja kapaciteta (broj vaspitnih jedinica je povećan za oko 38%, a broj vaspitnih grupa za oko 35%) i da je trend povećanja bio ujednačen po godinama.

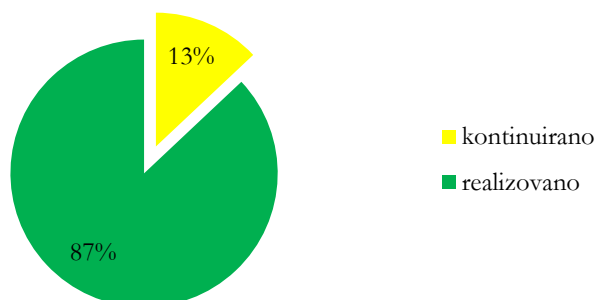
Izgrađeni su novi objekti¹ (uz podršku kredita Banke za razvoj Savjeta Evrope), dok se u drugim sredinama dodatni kapaciteti obezbijeni na osnovu rekonstrukcije postojećih kapaciteta i njihovog prilagođavanja potrebama PVO (npr. područja na odjeljena škola, učionice u školama itd.). Pored toga, obuhvat je povećan, posebno kada su u pitanju djeca iz osjetljivih grupa, i uvođenjem kraćih programa i interaktivnih službi.

Kao novina u sistemu predstavljaju interaktivne službe koje se otvaraju u udaljenim ruralnim područjima kako bi i djeci iz ovih područja bilo pristupačno predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Uz to, kampanjama se uticalo na jačanje kompetencija kadra, širenja usluga, promjenu svijesti roditelja i javnosti o značaju predškolskog vaspitanja i obrazovanja – nastao otklon od mišljenja da predškolsko vaspitanje i obrazovanje predstavlja servis za čuvanje djece.

Mjera koja u odnosu na privatno-javno partnerstvo, prije svega subvencije, upućena Vladi posebno pod uticajem situacije izazvane pandemijom COVID 19.

Grafikon predstavlja iskaz realizacije za 2020. koja posmatrano sumarno u pogledu cjelokupne Strategije u maksimalnom naporu, ali iz razloga specifičnosti samog procesa ranog učenja i vaspitanja ima svoje kontinuirani tok u pogledu praktičnih mjera te potrebe za stalnim unapređenjem uslova i kvaliteta ima svoje stalno tekuće aktivnosti. Osim toga, osim toga, iskustvo s COVID 19 je pokrenulo inicijativu PPU za subvencioniranjem, te je isto podržano da se uputi ka Vladi i nalazi se u aktuelnim aktivnostima.

Grafikon 1: Procentualna realizacija aktivnosti – 2020

Konačno, u narednom periodu treba nastaviti aktivnosti povezane s podizanjem svijesti o značaju predškolskog vaspitanja i obrazovanja kako bi se nastavio trend rasta obuhvata djece, raditi na obezbjeđivanju dodatnih kapaciteta i snaženju kadra, kvaliteta rada, te uključivanju grupa djece koje su od rizika za nepohaćanje.

¹ Za sada su izgrađeni objekti u Podgorici (naselja Zagorič, Stari aerodrom), i jedan u opštini Tuzi.

U periodu realizacije Strategije postignuta su oigledna.

Strateški cilj 1 glasi: „Povećati obuhvat predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem sve djece posebno uzrasta 3 godine do polaska u školu u skladu sa međunarodnim standardima”. U Crnoj Gori predškolsko vaspitanje i obrazovanje organizovano je za svu djecu do polaska u osnovnu školu. U školskoj godini 2019/2020 ukupno 23.080 djece (47% djevojčica i 53% dječaka) uzrasta od 0 do polaska u osnovno obrazovanje uključeno je u programe PVO, u 170 vaspitnih jedinica i 778 grupa. U školskoj 2015/2016, kada je poela da se primjenjuje Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja 2016-2020, ukupno je bilo uključeno 16.972 djece u 123 vaspitnih jedinica i 575 vaspitnih grupa). Na osnovu ovih podataka može da se zaključiti da je u periodu primjene prethodne strategije došlo do značajnog povećanja broja djece (za oko 36%), kao i do povećanja kapaciteta (broj vaspitnih jedinica je povećan za oko 38%, broj vaspitnih grupa za oko 35%), te da je trend povećanja bio ujednaen po godinama.

Ovo smo postigli tako što su najprije izraeni lokalni planovi koji su prepoznali lokalne specifičnosti, potrebe i mogućnosti i u odnosu na to razvijali pristupe svakog pojedinog vrtića. Potom, u cilju povećanja prostornih kapaciteta realizuje se kredit Banke za razvoj Savjeta Evrope u iznosu od 10 miliona eura. Za sada su izgraeni objekti u Podgorici (naselja Zagori, Stari aerodrom), i jedan u opštini Tuzi. U toku je izgradnja VJ u Rožajama, Herceg Novom, Podgorici (Blok VI), Pljevljima. U narednom periodu oekuje se poetak radova u Ulcinju, Baru, a kroz CEB 2 u Podgorici (Tuški put, Stari Aerodrom, Zlatica, City kvart), te u Bijelom Polju, Beranama, Plavu. Pored izgradnje novih vaspitnih jedinica, kao veoma dobar se pokazao model rekonstrukcije lokalnih prostora: područna odjeljenja škola, učionice u školama, prostori resursnih centara, mjesne zajednice i dr. Na ovaj način u određenoj mjeri su povećani kapaciteti predškolskih ustanova. Razvili smo i pilotirali trosatni program u tri opštine koji je omogućio uključivanje djece iz posebno ugroženih kategorija stanovništva, na besplatan, ciljan, vremenski fokusiran na in omogućava efektivan boravak u vrtiću. Da bi se svojoj djeci omogućio pristup predškolskom vaspitanju i obrazovanju od 2013. godine se poelo sa pilotiranjem interaktivnih službi za djecu koja žive u udaljenim, teško pristupaćim sredinama u kojima nema vaspitnih jedinica. Interaktivne službe su besplatne i danas su organizovane u Andrijevici, Beranama, Bijelom Polju, Danilovgradu, Plavu, Podgorici (uključuju i gradsku opštinu Golubovci), Tuzima, Ulcinju, Baru, Cetinju, Rožajama, Pljevljima, Plavu, Kolašinu, Mojkovcu, Plužinama i Šavniku. Na zahtjev roditelja, u međuvremenu, određeni broj je prerastao u redovne vaspitne jedinice. U ovom trenutku funkcioniše 28 punktova interaktivnih službi u 17 opština na način da edukovani kادر vrtića odlazi u lokalnu zajednicu i u opremljenom prostoru za ove svrhe radi sa djecom i roditeljima.

Pored toga, realizacija kampanja („Svi u vrtić“, „Zablistaju u vrtiću“ i „Svaki sokoli ide u vrtić“) koje su imale za cilj podizanje svijesti roditelja i društva o važnosti PVO za rani razvoj djece, svakako je pomogla povećanju interesovanja za uključivanje djece u PVO i samim tim i obuhvatu djece.

Kao ključni izazovi u pogledu ovog prvog cilja Strategije ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja je stalna potreba za novim prostornim kapacitetima, te se predlaže izgradnja novih objekata, adaptacija postojećih lokalnih prostora ukoliko se procijene adekvatnim, kao i procjena mogućnosti kroz društveno odgovorno poslovanje. Takođe, da se unaprijed mehanizam praćenja, procjene potreba i planiranja na dokazima.

Kada se govori o strateškom cilju 2: „Unaprijediti kvalitet usluga predškolskog vaspitanja i obrazovanja“, posebno se ističu aktivnosti namijenjene opštem kvalitetu rada, s fokusom na najosjetljivije kategorije.

Za djecu RE populacije fokus je na integraciji i realizovali su se tzv. „pripremni vrti“ s ciljem osnaživanja za upis u osnovnu školu. Tako e, u opštinama u kojima se bilježi zna ajan broj djece iz RE zajednica realizovano je dopunsko pra enje radi obezbje ivanja pune integracije u redovne predškolske aktivnosti (terenski obilasci, pra enje dolazaka i poha anja, rad s roditeljima, savjetovanja zaposlenih, rad u zajednici i monitoring mehanizma i sl.), što je doprinijelo pove anju obuhvata djece iz ovih zajednica.

Uvedena je rana intervencija i podrška djeci s posebnim obrazovnim potrebama. Resursni centri sprovode ove programe, što podrazumijeva individualan rad sa djecom od najranijeg mogu eg uzrasta (defektolog, psiholog, pedagog) s mogu noš u da djeca sa porodicama borave u odre enom periodu u centrima. Potom, oni pružaju obuke za kadar predškolskih ustanova s ciljem da vaspita i budu kompetentni za prepoznavanje, prilago avanje, rad sa djecom i izradu didakti kih sredstava. U ovom segmentu je ura eno i prakti no vo enje i pokazalo da je ovo oblast od zna ajanog napretka.

Djeca bez roditeljskog staranja iz JU Dje iji dom „Mladost“ uklju ena su u redovni predškolski program. Sprovedene su obuke za kadar vrti a i Dje ijeg doma, ura en plan zajedni ke podrške i pra enja razvoja ove djece.

U situaciji s virusom COVID – 19 uspjeli smo da olakšamo i održimo kontinuitet, kvalitet, fizi ki i mentalno zdrav razvoj i u enje predškolaca kod ku e. U saradnji s kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori ura eni su kratki video sadržaji s ciljem da budu insipracija, ideja, pokazatelj roditeljima na koji na in da rade sa svojom djecom pod nazivom #IgrajSeDoma. Vaspita i su na snimcima edukovali roditelje kako da naprave odre eni didakti ki material i kako da podsti u razvoj svoje djece na kvalitetan na in. Tako e, ura eni su video snimci i zbirka najboljih prakse i strukturisanih aktivnosti koje se izvode ljeti na teme: grad, selo, planina, more, odgovorno roditeljstvo prema zdravlju djeteta i okoline. Uslijedio je materijal kroz komunikacionu strategiju za rad u kontekstu COVID 19.

Program Mladi sportisti je prilago en za implementaciju kod ku e u saradnji s NVO Specijalna Olimpijada i UNICEF-om. Pripremljeni su video materijali za roditelje i djecu, vodi za roditelje. Dostupni su na društvenim mrežama. Za 240 porodica djece koja poha aju ovaj program u vrti ima dobile su pakete sa opremom i prate im materijalima.

Jedan od izazova na koji ukazujemo u odnosu na drugi cilj Strategije je da kreiranje uslova treba da prati kvalitet usluga vidljiv kroz kompetencije kadra, na ijem poboljšanju i dalje treba aktivno raditi. Kao izazov prepoznat je i proces rane identifikacije djece sa smetnjama u razvoju i protoka informacija prema predškolskim ustanovama, a kasnije osnovnim školama, integracija djece RE populacije, kao i sveukupna promocija zna aja i vrijednosti ranog u enja i razvoja. Tako e, da se podstaknu stalne inovacije u oblasti unapre enja kvaliteta kompetencija nastavnika. Osim toga, preporuka je da se ve i fokus stavi na uklju ivanje i podršku za djecu i porodice iz socio-ekonomski nepovoljnih prilika.

Kona no, kroz strateški cilj 3: „Uvesti inovativne, optimalne i održive modele finansiranja“ upadljivi su rezultati vidljivi kroz inovativne modele rada, podsticanje uklju ivanja djece zahvaljuju i finansijskim olakšicama za roditelje. Tako su djeca s rješenjem o usmjeravanju, RE populacije, roditelja korisnika MOP-a i bez roditeljskog staranja oslobo ena pla anja troškova boravka i ishrane, samohrani roditelji pla aju 50% ukupnih troškova.

Za svu djecu, uzrasta od 3-6 godina, od školske 2017/2018. godine uvedeno je u enje engleskog jezika. Program se realizuje u okviru cjelodnevnog i poludnevnog programa, dva puta sedmi no po trideset minuta rada. Uspostavljena je mreža prakti ara kao model podrške i razmjene primjera dobre prakse. Na školskom portalu otvoren je link za predškolsko vaspitanje i obrazovanje koji sadrži neophodna dokumenta za rad (strategije, zakoni, programi,

publikacije i drugo), potom primjere dobre prakse, kreativni kutak, ideje za rješavanje dilema iz prakse. Izra en je program prelaska iz vrti a u osnovnu školu i usvojen od strane Nacionalnog Savjeta, koji treba da omogu i pravovremni upis djeteta, konstruktivnu i efikasno komunikaciju i adaptaciju djeteta. Tako e, ura en je Portfolio koji služi za pra enje razvoja djeteta od polaska u vrti do upisa u osnovnu školu.

Kao sažeto, u pogledu dinamike ovog cjelokupnog dokumenta, u okviru ove Strategije precizno je predvi eno izrada i primjena plana javno - privatnog partnerstva. U pogledu toga neophodno je ukazati da su s jedne strane osnažene javne ustanove, a s druge strane održan je niz konsultacija i sastanaka sa privatnim predškolskim ustanovama, ponu eno im je subvencioniranje 70 eura po djetetu, ali nije postignut dogovor sa PPU. Uz to pokazalo se da obuhvat PPU ne doprinosi zna ajno niti pove anju broja djece, niti kvalitetu i rastere enju. Me utim, iskustvo s COVID 19 nametnulo je potrebu unapre enja komunikacije, pronalaženja modela saradnje i koordinacije, te je ista inicijativa podržana da se uputi ka Vladi. Potom, Strategija je predvi ala da se razmotri mogu nost pove anja stope izdvajanja za predškolsko vaspitanje i obrazovanje u iznosu do 0.53% BDP. Do dosljednje i konkretne realizacije nije došlo jer su u me uvremenu zakonska rješenja prevazišla izvjesne nejednakosti omogu ivši uklju ivanje djece pod povlaš enim uslovima (besplatno, dio participacije pla anja).

U narednom periodu treba nastaviti s aktivnostima u cilju popularizacije zna aja predškolskog vaspitanja i obrazovanja, obezbijediti jednaku dostupnost i šanse za svu djecu, unapre ivati kvalitet postoje ih programa, koriš enje istraživanja, te kreiranje i primjena programa na teoriji i dokazima (posebno na inicijalnom obrazovanju). Tako e, unaprijediti trend pra enja i definisanja potreba na tržištu rada, a time strategije djelovanja i planiranja školovanja i zapošljavanja kadra. Kona no, snažiti vezu privatnog i javnog sektora, te inicijativa iz domena tzv. društveno odgovornog poslovanja.

Kada se govori o postupku evaluacije on nije sproveden striktno posmatrano iz ugla kako ga kao postupak definiše metodologija. Tako e, nije bio planiran iako je u jednom dijelu tokom trajanja same strategije – kroz UNICEF vrednovanje realizacije raznih programa direktno ili participativno targetirana ova oblast, te smo dobijali smjernice da se, prije svega, unaprijedi rad s vulnerabilnim grupama, najprije RE populacijom. Potom, cijene i da je 2020. godina period u kojem je ra en novi strateški dokument koji prati propisanu metodologiju i obuhvata raznovrsne postupke primijenjene u cilju dobijanja konkretne, jasne, precizne slike stanja koja se koristi za postavljanje, formulisanje pravaca razvoja i odre ivanje modela i metoda implementacije i realizacija: SWOT, analiza drvo problema, zainteresovanih strana. U tu svrhu koriš ene su informacije dubinskog karaktera dobijene kroz prakti no vo enje (engl. coaching), fokus grupe sprovo ene u cilju realizacije konkretnih prakti nih aktivnosti, dobijene uvidom u preporuke samoevaluacija koje JPU dostavljaju i na osnovu njih razvijaju redovne izvještaje i godišnje planove rada. Ovo nam je omogu ilo uvid u oblasti za dalju podršku.

Kona no, kada je rije o budžetu on je dominantno bio usmjeren na stvaranje uslova (izgradnja, rekonstrukcija, opremanje), te na podizanje kvaliteta rada (razvoj novih modela, usluga, inicijativa). Shodno tome, u pogledu uslova rada, utrošak je odre en, s jedne strane, kreditnim angažovanjem, donacijama, participacijom kroz državni i budžet lokalnih uprava. Radi pove anja obuhvata planirano 11.345.000 eura, a potrošeno 5.581.587 eura. Razlika je prisutna jer kreditna sredstva nijesu još u punome iznosi utrošena (dominantan razlog komplikovane i nefleksibilne tenderske procedure). U odnosu na kvalitet rada, modeli, metodologije, analize, inicijative (uglavnom podržane projektno) su poslužile kao inicijalni primjeri koji su brzo prerasli u svakodnevne prakse te u ovom dijelu bilježimo manji utrošak: planirano 186.000, potrošeno 32.900 eura. Kod uvo enja inovativnih modela finansiranja potrošeno je 60.000, prije svega za promotivne aktivnosti, što u partnerstvu što samostalno. Tako e, u domenu ovog cilja osnažene su JPU, PPU se nisu usaglasila za ponu eno subvencioniranje. Kada se govori o pove anju stope izdvajanja za predškolsko vaspitanje i obrazovanje zakonska rješenja su prevazišla izvjesne nejednakosti.

Tabela 1: Realizacija Akcionog plana za završnu godinu

Aktivnost	Odgovorni	Datum po etka	Datum završetka	 Status realizacije	Sredstva plan ² – utrošak, obrazloženje
Izrada i primjena plana izgradnje novih objekata.	MPS	2020	2020	<p>Realizuje se prvi kredit Banke za razvoj Savjeta Evrope (CEB) iz koga je planirana izgradnja sedam novih vaspitnih jedinica u Podgorici (tri u Glavnom gradu – Podgorica) i jedan u opštini Tuzi, Baru, Ulcinju i Pljevljima. Do sada su izgra ene dvije vaspitne jedinice u Podgorici i jedna u opštini Tuzi.</p> <p>Potpisan novi kreditni aranžman s CEB iz koga e biti izgra eno još šest vrti a i jedan rekonstruisan (etiri u Podgorici, po jedan u Beranama, Bijelom Polju i Plavu).</p> <p>Potpisan kreditni aranžman s Evropskom investicionom bankom za tri rekonstrukcije i nadogradnje VJ (dvije Podgorica i jedna Kotor).</p>	<p>Planirano 1.000.000 € po objektu.</p> <p>10.000.000 € obezbije eno iz kredita CEB-a.</p> <p>Do sada utrošeno iz kredita CEB-a 4.668.414 €</p>
Izrada plana i rekonstrukcija postoje ih objekata.	MPS	2020	2020	U cilju poboljšanja prostornih kapaciteta u RC “Podgorica” otvoreno 7 VG.	Planirano 50.000 € po objektu.
Organizovanje interaktivnih službi u svim opštinama.	MPS, ZzŠ	2020	2020	Interaktivne službe su besplatne i aktivne u Andrijevici, Beranama, Bijelom Polju, Danilovgradu, Plavu, Podgorici (uklju uju i gradsku opštinu, Golubovci), Tuzima, Ulcinju, Baru, Cetinju, Rožajama, Pljevljima, Plavu, Kolašinu, Mojkovcu, Plužinama i Šavniku.	<p>Planirano 75.000 €</p> <p>U pripreмноj fazi utrošena donacija UNICEF-a od 35.000 €. Nadalje aktivnosti realizovane kao redovne.</p>
Integracija RE djece u svakodnevne aktivnosti.	MPS, ZzŠ	2020	2020	Integracija RE djece sprovodi se kroz redovne aktivnosti: terenski obilasci, pra enje dolazaka, rad s roditeljima, savjetovanja kadra, rad u zajednici i monitoring mehanizma i sl.	<p>Planirano 30.000 €</p> <p>Utrošeno 3.500 € iz donacije UNICEF.</p>
Razvijanje procedura saradnje, efikasne i efektivne razmjene informacija unutar i izme u Sistema.	MPS, ZzŠ	2020	2020	U okviru informacionog sistema MP (MEIS) prikupljaju se podacima o djeci uklju enoj u predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Na školskom portalu kreirana stranica za predškolsko vaspitanje i obrazovanje koja	<p>Planirano 10.000 €</p> <p>Aktivnost se realizuje kroz redovne obaveze.</p> <p>700 € donacija UNICEF-a.</p>

² Planirana sredstva se odnose na kompletan period realizacije akcionog plana u kojem su data sumarno.

				sadrži: strategije, zakone, istraživanja, programi, publikacije, primjere dobre prakse.	
Poboljšanje prikupljanja i primjene podataka.	MPS	2020	2020	Izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju 2017. uvedeno uslov za razrešenje direktora neblagovremen i neta an unos podataka u MEIS.	Planirano 25.000 € Aktivnost realizovala radna grupa u okviru opisa redovnih poslova.
Unapre enje rane detekcije i podrške djeci s posebnim obrazovnim potrebama.	MPS, ZzŠ	2020	2020	Resursni centri sprovode programe rane intervencije i obuke zaposlenih u predškolskim ustanovama. Sproveden „coaching“ izrade specijalizovane didaktike za JPU. U partnerstvu sa Specijalna Olimpijada sprovodi se program Mladi sportisti u predškolskim ustanovama u sedam opština (Podgorica, Bar, Cetinje, Nikši , Herceg Novi, Pljevlja, Bijelo Polje). Tokom COVID 19 240 porodica dobilo sredstva za rad kod ku e i ura eni video snimci	Planirano 100.000 € Redovna aktivnost. 3150 € donacija UNICEF-a 13.000 € donacija UNICEF-a i Special Olympics International.
Beneficirano uklju ivanje djece iz ranjivih grupa.	MPS, MRSS	2020	2020	Ukupne troškove za boravak djece s rješenjem o usmjeravanju, RE populacije, porodica korisnika MOP-a i bez roditeljskog staranja u predškolske ustanove nadokna uje MRSS, dok MP u estvuje sa 50% cijene za djecu samohranih roditelja.	Planirano 60.000 € godišnje Mjese na sredstva koja se izdvajaju na nivou države za ovu namjenu su oko 33.000 €, a zavise od broja djece i dana poha nja.
Razvoj i primjena modela integracije djece bez roditeljskog staranja.	MPS, MRSS	2020	2020	Djeca bez roditeljskog staranja iz JU Dje iji dom „Mladost“ uklju ena su u redovni predškolski program.	Planirano 10.000 € Primjenjuje se kao redovna aktivnost.
Izrada plana sa oblastima saradnje sa civilnim sektorom.	MPS, ZzŠ	2020	2020	NVO sektor je uklju en u rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama i RE populacije, kao i u dijelu profesionalnog razvoja nastavnika kroz program akreditacije verifikovane obuke koje nudi jedan broj NVO.	Planirano 5.000 € Aktivnosti uklju ivanja NVO se realizuje kroz redovan opis poslova radne grupe.
Izrada standarda kvaliteta programa sa indikatorima za njihov monitoring i vrednovanje.	ZzŠ	2020	2020	Inovirana metodologija utv ivanja kvaliteta vaspitno obrazovnog rada.	Planirano 15.000 € Aktivnost se realizuje kroz redovan opis poslova
Izrada vremenskog plana obilazaka radi savjetodavne podrške kadru.	MPS, ZzŠ	2020	2020	Obilasci predškolskih ustanova se vrše kontinuirano, neke teme koje su do sada obuhva ene: Saradnja s roditeljima, timski rad i	Planirano 15.000 €

				Samoevaluacija. U cilju promovisanja Portfolija sproveden monitoring upotrebe, prezentacije zdravstvenim ustanovama i osnovnim školama ovog dokumenta.	Aktivnost je realizovana kroz redovan opis poslova.
Izrada plana i sprovođenje savjetovanja i obuka.	ZzŠ	2020	2020	Plan savjetovanja i obuka je urađen i sproveden za teme: djeca sa posebnim obrazovnim potrebama (prepoznavanje, prilagođavanje, izrada didaktičkih sredstava), RE populacije (prilagođavanje), prilagođavanje razvoja kroz portfolio.	Planirano 100.000 € Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Izrada i primjena plana izdavaštva u oblasti ranog učenja i razvoja.	ZUNS	2020	2020	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva imao nekoliko poziva za uređivanje materijala za ovaj uzrast. Tokom COVID 19 objavljen brojni video i štampani materijal pod nazivom #IgrajSeDoma. Vaspita i snimcima edukovali roditelje kako da naprave didaktički materijal i podstiju u razvoj djece. Takođe, urađena je zbirka najboljih praksi i strukturisanih aktivnosti koje se izvode ljeti na teme: grad, selo, planina, more. Urađeni su video snimci koji pokazuju kako se strukturisanim predškolskim ambijentalnim aktivnostima podstijem razvoj djeteta u svim prilikama, planina, grad, more i gradi odgovorno roditeljstvo prema zdravlju djeteta i okoline u kontekstu COVID 19.	Planirano 15.000 € Za dosadašnje aktivnosti utrošeno 1.000 € za recenzije. 1000 kroz projekat s Unicefom.
Izrada formata i primjena tranzicionog programa za osnovnu školu.	MPS, ZzŠ	2020	2020	Program prelaska iz vrtića u osnovnu školu je usvojen na Nacionalnom Savjetu s jasno predviđenim, preciznim i osmišljenim koracima saradnje u najboljem interesu djece. Sprovedene su obuke za njegovu primjenu.	Planirano 10.000 € Utrošeno 1.500€ za razvoj modela kroz donaciju UNICEF-a, a nadalje se realizuje kroz redovan opis poslova.
Revizija i usklađivanje kurikuluma inicijalnog obrazovanja kadra.	Univerzitet	2020	2020	Kurikulum revidiran kroz proces reakreditacije. Program više nije primijenjen u akademski.	Planirano 10.000 € Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Izrada i primjena plana javno - privatnog partnerstva.	MPS	2020	2020	Kabinetu Predsjednika Crne Gore, odgovaraju i na predstavku PPU dali mišljenje da se ista uputi prema Vladi na razmatranje.	Planirano 10.000 €
Promovisanje i podizanje svijesti javnosti o ranom učenju.	MPS	2020	2020	Samostalno realizovali kampanju „Zablistaj u vrtiću“, 2020. „Svaki sokoli u vrtiću“.	Planirano 50.000 € Utrošeno 30.800 € sredstava MP.

Tabela 2: Realizacija cijelog Akcionog plana

Aktivnost	Odgovorni	Datum po etka	Datum završetka	 Status realizacije	Sredstva plan ³ – utrošak, obrazloženje
Izrada lokalnih planova implementacije regionalnim i lokalnim specifičnostima.	MPS, JPU, UNICEF	2016	2020	Matrica za analizu potreba, resursa i mogućnosti je razvijena. Urađeni su lokalni implementacioni planovi za Andrijevicu, Bar i Danilovgrad. Ovi planovi su našli primjenu u svim vrtićima za procjenu potreba i mogućnosti uspostavljanja vaspitnih jedinica u lokalnim prostorima.	Planirano 30.000 € Utrošena donacija UNICEF-a od 10.000 € za pilotiranje, a nadalje je aktivnost realizovana kao redovna.
Izrada i primjena plana izgradnje novih objekata.	MPS	2016	2020	Realizuje se prvi kredit Banke za razvoj Savjeta Evrope (CEB) iz koga je planirana izgradnja sedam novih vaspitnih jedinica u Podgorici (tri u Glavnom gradu – Podgorica) i jedan u opštini Tuzi, Baru, Ulcinju i Pljevljima. Do sada su izgrađene dvije vaspitne jedinice u Podgorici i jedna u opštini Tuzi. Potpisan novi kreditni aranžman sa CEB-om iz koga će biti izgrađeno još šest vrtića i jedan rekonstruisan (četiri u Podgorici, po jedan u Beranama i Bijelom Polju i rekonstrukcija vrtića u Plavu). Potpisan kreditni aranžman s Evropskom investicionom bankom za tri rekonstrukcije i nadogradnje vaspitnih jedinica (dvije u Podgorici i jedna u Kotoru).	Planirano 1.000.000 € po objektu. 10.000.000 € obezbijećeno iz kredita CEB-a. Do sada utrošeno iz kredita CEB-a 4.668.414 €.
Izrada plana i rekonstrukcija postojećih objekata.	MPS	2016	2020	U cilju poboljšanja prostornih kapaciteta u lokalnim zajednicama su adaptirani prostori i prilagođeni namjeni. Takođe se vodilo računa o poboljšanju uslova za boravak djece. Opremljene 22 vaspitne jedinice didaktičkom opremom.	Planirano 50.000 € po objektu U rekonstrukcije objekata predškolskog vaspitanja i obrazovanja uloženo 773.965,94 € Sredstva obezbijećena kroz donaciju 10.000 € „Save the children“.

³ Planirana sredstva se odnose na kompletan period realizacije akcionog plana u kojem su data sumarno.

Pilotiranje odabranog modela trosatnog programa.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Razvijen je i pilotiran trosatni program u tri opštine: Andrijevića, Bar i Danilovgrad. Nakon toga izrađen je i usvojen trosatni program od strane Nacionalnog Savjeta. Sprovedena je obuka za kadre iz ovih opština. Isti je predstavljen svim vrtićima i koristi se kao mogućnost nakon procjene potreba djece i interesovanja roditelja.	Planirano 50.000 € Utrošeno 3.000 €, donacija UNICEF-a za pilotiranje, a nadalje je aktivnost realizovana kao redovna aktivnost.
Primjena odabranog modela trosatnog programa.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Odabrani model pilotiran u opštinama Andrijevića, Bar i Danilovgrad. Koristi se gdje se iskazuje potreba nakon sprovedenog upisa. U ovom trenutku su to Andrijevića, Bar, Berane, Nikšić, Pljevlja, Bijelo Polje, Danilovgrad, Plav, Plužine u 21 vaspitnoj jedinici.	Planirano 600.000 € kroz donaciju. Sredstva nijesu utrošena, aktivnost se sprovodila kroz opis redovnih poslova.
Organizovanje interaktivnih službi u svim opštinama.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Interaktivne službe su besplatne i aktivne u Andrijeviću, Beranama, Bijelom Polju, Danilovgradu, Plavu, Podgorici (uključujući i gradsku opštinu, Golubovci), Tuzima, Ulcinju, Baru, Cetinju, Rožajama, Pljevljima, Plavu, Kolašinu, Mojkovcu, Plužinama i Šavniku.	Planirano 75.000 € U pripreмноj fazi utrošena donacija UNICEF-a od 35.000 €. Nadalje aktivnosti realizovane kao redovne.
Uspostavljanje i korišćenje biblioteka knjiga i igračaka.	MPS, ZzŠ	2016	2020	U opštinama gdje se sprovode interaktivne službe uspostavljene su biblioteke igračaka i knjiga koje obezbjeđuju usluge namijenjene roditeljima, odnosno starateljima djece od rođenja do 6 godine. Sprovedena obuka nastavnog kadra za rad u bibliotekama knjiga i igračaka i urađene smjernice za iste.	Planirano 20.000 € Tokom pripreмноj faze utrošena donacija UNICEF-a od 3.600 €. Nadalje aktivnosti realizovane kao redovne
Integracija RE djece u svakodnevne aktivnosti.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Integracija RE djece sprovodi se kroz redovne aktivnosti: terenski obilasci, priprema dolazaka, rad s roditeljima, savjetovanja kadra, rad u zajednici i monitoring mehanizma i sl. Organizovani tzv. „pripremnici“ za djecu RE populacije. Kontinuirano se radi na unapređenju kompetencija kadra.	Planirano 30.000 € Utrošeno 6.000 € iz donacije UNICEF-a za razvoj mehanizma koji se sada primjenjuje kao redovna aktivnost.
Razvijanje procedura saradnje, efikasne i efektivne razmjene informacija unutar i između Sistema.	MPS, ZzŠ	2016	2020	U okviru informacionog sistema MP (MEIS) prikupljaju se podacima o djeci uključujući u predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Na školskom portalu kreirana stranica za predškolsko vaspitanje i obrazovanje koja	Planirano 10.000 € Aktivnost se realizuje kroz redovne obaveze.

				sadrži: strategije, zakone, istraživanja, programi, publikacije, primjere dobre prakse.	700 € donacija UNICEF-a.
Poboljšanje prikupljanja i primjene podataka.	MPS	2016	2020	Izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju 2017. uveden uslov za razrešenje direktora - neblagovremen i neta an unos podataka u MEIS-u.	Planirano 25.000 € Aktivnost realizovala radna grupa u okviru opisa redovnih poslova.
Unapre enje rane detekcije i podrške djeci s posebnim obrazovnim potrebama.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Resursni centri „Podgorica”, „Dr Peruta Ivanovi ” i „1. jun” sprovode programe rane intervencije i obuke zaposlenih u predškolskim ustanovama. Cilj obuka je podrška zaposlenima u preškolskim ustanovama u radu sa djecom s autizmom, tjelesnim i smetnjama vida. U obuke su uklju eni i predstavnici zdravstvenih ustanova i lokalnih komisija za usmjeravanje. Sprovedeno savjetovanje i promocija izrade specijalizovane didaktike, prepoznavanje razvojnih smetnji, prilago avanje i predstavljanje programa rane intervencije za predstavnike javnih predškolskih ustanova. U partnerstvu sa Specijalnom Olimpijadom sprovodi se program Mladi sportisti u predškolskim ustanovama u sedam opština (Podgorica, Bar, Cetinje, Nikši , Herceg Novi, Pljevlja, Bijelo Polje). Tokom COVID 19 240 porodica dobilo sredstva za rad kod ku e i ura eni video snimci Za kadar u sistemu zdravstvene zaštite pripremljen informativni materijal o inkluzivnim principima i pravovremenom upisu u školu. U junu 2019. s centrima za socijalni rad dogovoren model saradnje socijalne inkluzije.	Planirano 100.000 € Utrošeno 6.000 € za podršku za razvoj usluga (donacija UNICEFa), koja se dalje realizuje kroz redovne poslove. 20.000 € donacija UNICEF-a i 30.000 € donacija Special Olympics International. 500 € donacija UNICEF-a.
Beneficirano uklju ivanje djece iz ranjivih grupa.	MPS, MRSS	2016	2020	Ukupne troškove za boravak djece s rješenjem o usmjeravanju, RE populacije, porodica korisnika MOP-a i bez roditeljskog staranja u predškolske ustanove nadokna uje MRSS, dok MP u estvuje sa 50% cijene za djecu samohranih roditelja.	Planirano 60.000 € godišnje. Mjese na sredstva koja se izdvajaju na nivou države za ovu namjenu su oko 33.000 €, a zavise od broja djece i dana poha anja.

Razvoj i primjena modela integracije djece bez roditeljskog staranja.	MPS, MRSS	2016	2020	Djeca bez roditeljskog staranja iz JU Dje iji dom „Mladost“ uklju ena su u redovni predškolski program i sprovedene su obuke.	Planirano 10.000 € Utrošeno 1.000 € donacije UNICEF-a za razvoj modela koji se primjenjuje kao redovna aktivnost.
Izrada plana sa oblastima saradnje sa civilnim sektorom.	MPS, ZzŠ	2016	2020	NVO sektor je uklju en u rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama i RE populacije, kao i u dijelu profesionalnog razvoja nastavnika kroz program akreditacije verifikovane obuke koje nudi jedan broj NVO.	Planirano 5.000 € Aktivnosti uklju ivanja NVO se realizuje kroz redovan opis poslova radne grupe.
Definisanje uloga, odgovornosti uprave, realizatora vaspitno-obrazovnog rada, stru nih saradnika.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Ura eni standardi rada stru nih saradnika. Sprovedena je analiza „Kontinuirani profesionalni razvoj vaspita a u Crnoj Gori“, koja je bila osnova za definisanje plana obuka (MPS i ZzŠ) i koriš ene kao prioritete oblasti pri izboru akreditovanih programa profesionalnog razvoja kadra.	Planirano 5.000 € Utrošeno 5.000 € donacija Unicef-a u daljem aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Inoviranje postojećih i izrada trosatnog vaspitno-obrazovnog programa.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Izra en trosatni program i usvojen od strane Nacionalnog Savjeta. Program Engleski jezik usvojen od strane Nacionalnog Savjeta. Namijenjen je djeci uzrasta od tri do šest godina, sprovedene obuke i se realizuje u svim predškolskim ustanova.	Planirano 5.000 € Za izradu programa utrošena 1.500 € donacije UNICEF-a. Za uvo enje nastave engleskog utrošeno 10.000 € za nabavku didaktikog materijala iz sredstava Budžeta i 1.500 € donacija Britanskog savjeta.
Izrada standarda kvaliteta programa sa indikatorima za njihov monitoring i vrednovanje.	ZzŠ	2016	2020	Inovirana metodologija utv ivanja kvaliteta vaspitno obrazovnog rada.	Planirano 15.000 € Aktivnost se realizuje kroz redovan opis poslova
Izrada vremenskog plana obilazaka radi savjetodavne podrške kadru.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Obilasci predškolskih ustanova se vrše kontinuirano, neke teme koje su do sada obuhvatale: Saradnja s roditeljima, Timski rad i Samoevaluacija. U cilju promovisanja Portfolija sproveden monitoring upotrebe, prezentacije zdravstvenim ustanovama i osnovnim školama ovog dokumenta. Preporuke analize „Kontinuirani profesionalni razvoj vaspita a u Crnoj Gori“ zastupljene u prioritnim oblastima u okviru Konkursa za	Planirano 15.000 € Aktivnost je realizovana kroz redovan opis poslova.

				izbor programa stručnog usavršavanja nastavnika u školskoj 2019/2021. godini.	Utrošeno 5.000 € Donacija UNICEF-a.
Izrada plana i sprovođenje savjetovanja i obuka.	ZzŠ	2016	2020	Plan savjetovanja i obuka je urađen i sproveden za teme: djeca sa posebnim obrazovnim potrebama (prepoznavanje, prilagođavanje, izrada didaktičkih sredstava), RE populacije (prilagođavanje), prilagođavanje razvoja kroz portfolio.	Planirano 100.000 € Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Uspostavljanje aktivna, mreže praktičara i modela razmjene primjera dobre prakse.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Od 2017. godine redovno se organizuju sajmovi inovativnih praksi predškolskih ustanova sa ciljem razmjene iskustva, inovacije, unaprijeđivanja znanja i vještine. Teme sajmova su bile: Zdravi stilovi života, Inovativni pristupi u radu s djecom, Primjena geografskih, prirodnih i ambijentalnih specifičnosti u radu sa djecom, Primjena historijsko-kulturoloških specifičnosti u radu sa djecom, Promocija ranog razvoja i rad s roditeljima, Predstavljanje interaktivnih službi i didaktičkih sredstava za djecu sa smetnjama u razvoju.	Planirano 15.000 € Za realizaciju aktivnosti utrošeno 1.400 € donacije UNICEF-a.
Izrada uputstava za podsticanje pojedinih razvojnih oblasti i evidentiranje napretka djece.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Kroz upotrebu Portfolija se prati razvoj svakog djeteta i obučeni vaspitači za njegovu upotrebu.	Planirano 5.000 € Utrošeno 5.000 € donacije UNICEF-a.
Izrada, distribucija i primjena razvojno edukativnog i informativnog materijala.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Pripremljena je publikacija „Razvojno-edukativna uputstva i informativni materijal“ čija je svrha podsticanje i evaluacija pojedinih razvojnih oblasti, a namijenjen je vaspitačima i roditeljima. Sprovedena obuka kadra za primjenu. Na portalu se redovno objavljuju tekstovi koji rade edukovani vaspitači i stručni saradnici vrtića.	Planirano 10.000 € Aktivnost realizovana za 2.000 € donacije Unicef-a.
Izrada i primjena plana izdavaštva u oblasti ranog učenja i razvoja.	ZUNS	2016	2020	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva imao nekoliko poziva za uređivanje materijala za ovaj uzrast. Tokom COVID 19 objavljen brojni video i štampani materijal pod nazivom #IgrajSeDoma. Vaspitači su na snimcima edukovali roditelje kako da naprave određeni didaktički materijal i kako da podstiču razvoj	Planirano 15.000 € Za dosadašnje aktivnosti utrošeno 1.000 € za recenzije. 1000 kroz projekat s Unicefom.

				<p>svoje djece na kvalitetan na in. Tako e, ura ena je zbirka najboljih prakse i strukturisanih aktivnosti koje se izvode ljeti na teme: grad, selo, planina, more. Ura eni su video snimci koji pokazuju kako se strukturisanim predškolskim ambijentalnim aktivnostima podsti e razvoj djeteta u svim prilikama, planina, grad, more i gradi odgovorno roditeljstvo prema zdravlju djeteta i okoline u kontekstu COVID 19.</p>	
Razvoj i primjena plana roditeljskih sastanaka, tematskih programa, radionica za roditelje.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Vrti i su razvili planove saradnje s roditeljima, koji se sprovode, dio su inovirane pedagoške evidencije. U 6 predškolskih ustanova se realizuje program "Podrška roditeljstvu".	Planirano 1.500 € Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Izrada formata i primjena tranzicionog programa za osnovnu školu.	MPS, ZzŠ	2016	2020	Program prelaska iz vrti a u osnovnu školu je usvojen na Nacionalnom Savjetu s jasno predvi enim, preciznim i osmišljenim koracima saradnje u najboljem interesu djece. Sprovedene su obuke za njegovu primjenu.	Planirano 10.000 € Utrošeno 1.500 € za razvoj modela kroz donaciju UNICEF-a, a nadalje se realizuje kroz redovan opis poslova.
Sprovo enje istraživanja.	MPS, ZzŠ, NVO	2016	2020	U cilju širenja Programa Engleski jezik za predškolsko vaspitanje i obrazovanje sprovedeno ispitivanje aktuelne prakse u javnim i privatnim ustanovama. Sprovedena analiza „Kontinuirani profesionalni razvoj vaspita a”. Realizovana istraživanja: „Autonomija djeteta i institucionalni model djetinjstva u Crnoj Gori” i „Uticaj vaspitanja na razvoj li nog identiteta”. IJZCG sa inio analizu jelovnika u predškolskim ustanovama sa preporukama i smjericama za unapre enje kvaliteta ishrane u predškolskim ustanovama i uvo enje promotivno - edukativnih aktivnosti za djecu.	Planirano 5.000 € Prva navedena aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova. Izrada analize finansirana iz donacije UNICEF-a u iznosu od 5.000 € Ura ena istraživanja na Filozofskom fakultetu kroz doktorske teze.
Revizija i uskla ivanje kurikuluma inicijalnog obrazovanja kadra.	Univerzitet	2016	2020	Kurikulum revidiran kroz proces reakreditacije. Program više nije primijenjeni, ve akademski.	Planirano 10.000 € Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Unapre enje pravnog i normativnog okvira.	MPS	2016	2020	Izmjenama zakona iz 2017. utvr eno je na elo nediskriminacije u skladu s posebnim propisom, uvedena nastava engleskog jezika, definisano	Planirano 5.000 €

				vrijeme trajanja pojedinih programa u skladu sa potrebama roditelja i interesovanjem djece, mogućnost organizovanja produženog boravka i drugih programa za animaciju i zabavu djece i sl. Uvodene jasnije procedure licenciranja.	Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova.
Izrada plana i povećanje stope izdvajanja za predškolsko vaspitanje i obrazovanje.	MPS	2016	2020	Cijene i činjenicu da su vaspitne grupe brojne, obezbijedili smo angažovanje dodatnog kadra kako bi se prema povećanom broju djece uskladio i obezbijedio kvalitet rada u sigurnom okruženju. Aktivno se radi na povećanju prostornih kapaciteta i adaptaciji postojećih (ve navedeno u okviru aktivnosti 2, Cilj 1),	Planirano 0,53% BDP-a. Budžetska sredstva utrošena za ovaj nivo obrazovanja su 71.841.132,28 €.
Redefinisanje i poboljšanje naplate troškova od roditelja.	MPS, JPU	2016	2020	Izmijenjeni članovi 35 Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, djeca iz najosjetljivijih grupa su oslobođena plaćanja i troškove preuzima MRSS, djeca samohranih roditelja plaćaju 50% cijene, ostatak nadoknađuje MP.	Planirano 80% naplate. Troškove snose MRSS i MP i mjese na faktura iznosi oko 26.000 €, zavisi od broja djece koja pohađaju vrti i dana prisustva.
Izrada plana i primjena samofinansirajućih programa.	MPS, JPU	2016	2020	Izmjenama i dopunama zakona omogućeno realizovanje tzv. drugih programa. Ustanova može u skladu sa prostornim i kadrovskim mogućnostima da organizuje program boravka djece, kao i druge programe za animaciju i zabavu. Roditelji plaćaju naknadu koju visinu utvrđuje organ upravljanja ustanove.	Planirano 5.000 €. Aktivnost se realizuje kroz opis redovnih poslova.
Izrada i primjena plana javno - privatnog partnerstva.	MPS	2016	2020	Kabinetu Predsjednika Crne Gore, odgovaraju i na predstavku PPU dali mišljenje da se ista uputi prema Vladi na razmatranje.	Planirano 10.000 €
Promovisanje i podizanje svijesti javnosti o ranom učenju.	MPS	2016	2020	MP u saradnji s Unicefovom kancelarijom u Crnoj Gori 2016. sprovelo kampanju „Svi u vrti“. 2018. i 2019. samostalno kampanju „Zablista u vrti“, te 2020. „Svaki sokoli u vrti“.	Planirano 50.000 € Utrošeno 30.000 € iz donacija UNICEF-a i 30.800 € sredstava MP.
Osmišljavanje i primjena plana saradnje s medijima.	MPS	2016	2020	Sve aktivnosti se predstavljaju na zvaničnom sajtu, na facebook stranici, dnevnoj štampi TV priložima i sl.	Planirano 5.000 € Aktivnost realizovana kroz redovan opis poslova

U cilju koncipiranja nove Strategije predškolskog vaspitanja i obrazovanja smatramo da se izdvajaju sljedeće ključne preporuke:

- U mrežiti aktivnosti pojedinih resora je već sada prepoznato kao izazov u narednom periodu. Važno je da se povežu, na prvom mjestu, usluge u okviru zdravstvene i dječije zaštite sa javnim predškolskim ustanovama, kao i da se unaprijedi razumijevanje vaspitno-obrazovnih koncepata i shodno tome ojača komunikacija i saradnja ove dvije oblasti usluga za djecu;
- Poboľšati uslove i obuhvat djece, prevazići nedostatak prostornih kapaciteta, broj djece u vaspitnim grupama, osigurati kontinuitet pohađanja, angažovanog kadra;
- Važno je pratiti potrebe porodica, djece, zajednice u cilju daljeg razvijanja službi i usluga (po mogućtvu na način da obezbijede dostupnost na lokalnom nivou) i osnaživanja saradnje;
- Sagledavati i potrebe stanovništva kako bi osigurali adekvatnu mrežu objekata i usluga u predškolskom vaspitanju i obrazovanju;
- Poboľšati kvalitet rada, kompetencija kadra, pod uticajem plana i programa, inicijalnog obrazovanja, profesionalnog razvoja, podrške za praksu, rad s roditeljima. Da bi mogli da govorimo o kvalitetnom predškolskom vaspitanju i obrazovanju potrebno je stalno pratiti potrebe i kompetencije kadra, te u odnosu na to dalje ohrabrivati njihovu posvećenost, odgovornost, senzibilnost za rad s djecom najranijeg uzrasta. Da bi to postigli neophodno je pratiti savremene trendove i preporuke stručnjaka iz ove oblasti, unaprijediti saradnju s fakultetom ka osavremenjavanju pristupa u inicijalnom obrazovanju kadra i njihove praktične kompetencije;
- Osnažiti jednakost posebno djece iz osjetljivih grupa kroz usluge i povezanosti u lokalnoj zajednici.